

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Skärpta krav för offentliga biträden och höjda kompetenskrav för tolkar i migrationsärenden

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Myndighetens synpunkter

MFD välkomnar de förslag som främjar en ökad rättssäkerhet i migrationsärenden. I detta arbete är tillgången till offentliga ombud och tolkar med tillräcklig kompetens en förutsättning. På samma sätt bedömer MFD förslaget om att olämpliga ombud och biträden ska kunna förklaras obehöriga att medverka i migrationsärenden, som positivt.

MFD bedömer dock att lagstiftaren behöver göra vissa tillägg och förtydliganden i utkastet på lagrådsremissen. MFD bedömer att lagstiftaren bör tillföra offentliga biträden som företräder personer med kognitiv, intellektuell och/eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) ny kompetens, vilken också behöver regleras. MFD menar också att lagstiftaren behöver tydliggöra att rätten till tolk även innefattar tolk för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet.¹ I utkastet behöver också förtydligas att förslagen om kompetenskraven för tolkar även innefattar teckenspråkstolkar och andra tolkar för personer med nedsatt hörsel eller dövhet.

Särskilda synpunkter

MFD lämnar följande synpunkter på förslag om behörighetskrav för offentliga biträden samt ökade kompetenskrav för tolkar och översättare i migrationsärenden.

¹ I enlighet med 13 § i förvaltningslagen (2017:900), Förvaltningslag (2017:900).

Kap. 3. Behörighetskrav för offentliga biträden

MFD har inga invändningar mot innehållet i själva förslaget, men har identifierat behov av nödvändiga tillägg. MFD bedömer att det i utkastet på lagrådsremiss saknas förslag som adresserar bristen på strukturerad kompetens inom rättsväsendet att möta och företräda personer med kognitiv funktionsnedsättning, intellektuell funktionsnedsättning, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller personer med posttraumatiskt stressyndrom (PTSD).

MFD vet från sitt arbete att personer med funktionsnedsättningar idag har svårt att kunna ta tillvara sina rättigheter inom rättsväsendet. I MFD:s arbete med ett regeringsuppdrag har det också visat sig att personer med funktionsnedsättning som sökt skydd eller asyl i Sverige, är rädda för att uppge stödbehov på grund av funktionsnedsättning, av rädsla för att Migrationsverket ska betrakta dem som en samhällsbelastning.² Skyddsbehövande och asylsökande personer med funktionsnedsättning har också många gånger begränsad kunskap om sina rättigheter, såsom rätten till tolkstöd. För personer som söker skydd i Sverige och som har kognitiva, intellektuella, neuropsykiatriska eller psykiska funktionsnedsättningar och söker skydd i Sverige, men saknar tillräckliga kunskaper i svenska eller i samhällsfrågor, blir det än svårare att ta tillvara sina rättigheter.

MFD anser därför att det mot denna bakgrund finns ett stort behov av att både tillföra och reglera nödvändig kompetens för offentliga biträden i migrationsärenden. En lämplig kompetensmodul bör innefatta såväl bemötandefrågor, samtalsmetodik och arbetssätt som är anpassade för att möta behoven av stöd hos personer med ovan nämnda funktionsnedsättningar. Därtill behövs kunskap om hur tidigare erfarenheter av stigmatisering av den enskildes funktionsnedsättning kan påverka den enskildes migrationsprocess. Den föreslagna kompetensmodulen skulle med fördel även kunna tillföras samtliga delar av rättsväsendet.

Kap. 7. Tolkning och översättning i migrationsprocessen

MFD bedömer att lagstiftaren bör betona vikten av att offentliga biträden anlitar auktoriserade tolkar och översättare som huvudregel. MFD instämmer i andra remissinstansers tidigare yttranden över den föregående promemorian En översyn

² Myndigheten för delaktighet, 2023. Stöd till aktörer i funktionshindersrelaterade frågor.
[Stöd till aktörer i funktionshindersrelaterade frågor - MFD](#)

av vissa frågor om offentliga biträden (Ds 2023:14).³ I dessa yttranden lyfts bland annat följande synpunkter:

- Föreslaget uttryck ”om det är möjligt” ger för stort utrymme för undantag från kravet på auktorisation. Formuleringen kan öppna upp för att undantag blir huvudregel.
- MFD delar också remissinstansernas bedömning att formuleringen ”en annan lämplig person” är för vagt. Istället bör krävas att en sådan person innehåller bevisat hög kompetens. Vilka sådana kompetenskrav bör vara överlåter MFD till lämplig aktör att bedöma.

MFD bedömer att det i lagrådsremissen behöver tydliggöras att rätten till tolk enligt förvaltningslagen, även innefattar teckenspråkstolkning.⁴ I vissa fall kan även behov av skrivtolk eller dövblindtolk behövas. Frågan om tolkstöd i migrationsärenden kompliceras också av att det finns relativt få teckenspråkstolkare som behärskar andra teckenspråk än det svenska. Detta gör att lagstiftaren behöver tydliggöra hur tolkanvändare med behov av tolkstöd med annan teckenspråkskompetens än svenska ska kunna tillvarata sina rättigheter i migrationsärenden.

MFD vill tydliggöra att frågan om kompetenskrav för tolkar och översättare i migrationsärenden även påverkas av det faktum att teckenspråkstolkare på andra språk än svenska, inte kan auktoriseras idag. I dagsläget behövs därför trepartstolkning, eller relätolkning, där både en dövtolk och en språktolk tolkar för den enskilde. Detta tillvägagångssätt kommer att vara nödvändigt till dess att andra lösningar kommit på plats. MFD bedömer att frågan om den enskildes rätt till sådan tolkning behöver förtydligas i utkastet på lagrådsremissen.

MFD vill också understryka vikten av att valet av tolkar och översättare i migrationsärenden inte får styras av eventuella kostnadsvinster för rättsväsendet. Ett sådant förfarande skulle direkt bidra till att öka rättsosäkerheten i migrationsärenden, istället för att motverka den.

³ [En översyn av vissa frågor om offentliga biträden - Regeringen.se](#) – hämtad 2025-01-30.

⁴ I enlighet med 13 § i förvaltningslagen (2017:900), Förvaltningslag (2017:900).

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har ställföreträdande generaldirektör Tarja Birkoff (beslutande), avdelningschef Annika Streiler och utredare Josefina Streling (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Tarja Birkoff